List 33. **NOVICE** Tečaj LII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., po — pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 17. avgusta 1894.

Politiški oddelek.

Gimnazija v Kranji.

Sedaj je že zagotovljeno, da se gimnazija v Kranji z novim šolskim letom otvori. Odločena sta že dva profesorja, ki pojdeta v Kranj na novo gimnazijo. Vodstvo bode prvo leto imel gospod Hubad. Otvorita se letos že dva razreda, potem se bode gimnazija polagoma popolnjevala, dokler ne dobimo popolne gimnazije.

Ne more se reči, da bi osnova te gimnazije bila popolnoma brez vsega političnega pomena. Ž njo je odpravljena poslednja sled Gaučevega dislokacijskega ukaza, s katerim se je bilo odpravilo več srednjih šol v Avstriji. Vlada s tem ukazom ni dosegla, kar je želela, pokazalo se je, da je njena politika bila popolnoma napačna, da ne gre, da bi se zapirale nekaterim ljudskim razredom pota do višje omike samo zaradi tega, da drugi ložje vspevajo. Nadejamo se, da se ne bode več kaj tacega ponavljalo.

Dne 8. avgusta 1887. l. je minister Gauč bil odpravil celo vrsto šol, največ slovanskih. Zadete pa pri tem nikakor niso bile morda le najslabše obiskovane šole, temveč ta ukaz je imel vse druge namene.

Gauč sam je bil nekoliko razkril svoje nagibe. Izražal je strah pred duševnim proletarjatom. Vlada se je namreč bala, kaj bode z gospodskimi sinovi, če jim bodo kmetski delali konkurenco v javnih službah. V prvi vrsti je pred vsem prejšnjo vlado vodila skrb za plemenitaše. Le predobro je znano, kako je baš prejšnja vlada pri podeljevanji vseh boljših služeb gledala na plemenitaše. V kranjsko gimnazijo hodili so največ kmetski sinovi, kateri bodo pozneje na potu plemenitašem in to je bil najglavnejši povod, da se je odpravil ta zavod z mnogimi drugimi podobnimi zavodi. Minister se je sam izrazil, da je hotel z odpravo gimnazij napeljati učence, da bi pohajali bolj v obrtno šolo. S tem je bilo tako rekoč izrečeno načelo, da kmetski sinovi se smejo k večjemu izobraziti v boljše obrtnike, ali učeni stanovi naj pa bodo jim zaprti.

Da tako postopanje se ni vjemalo z interesom znanstvenega in kulturnega napredka, nam še omenjati ni treba, ker pač zgodovina znanosti dokazuje, da se plemenitaši niso najbolj odlikovali na znanstvenem polji, seveda mi ne rečemo, da ni častnih izjem. Sploh je pa ta ukaz nasprotoval demokratičnemu duhu sedanjega časa.

Ni zlepa še kak ministerski ukaz našel takega odpora mej prebivalstvom kakor ravno ta. Vlada je kmalu videla, da so avstrijski narodi že toliko zreli, da se ne bodo dali več komandirati od nekaterih grofov in baronov. Točko za točko je vlada morala odstopiti od svojega ukaza. Naposled je ostala le še kranjska gimnazija. Reči pa moramo, da je Gauč trdovratno branil vsako točko svojega ukaza, odjenjal je vselej še le, ko je videl, da drugače ne gre. Da je kranjska gimnazija baš zadnja, tem je pač kriva prijenljivost Slovencev. Sprva so naši zastopniki v državnem zboru mislili, da bodo z lepa najložje kaj dosegli in so lepo prosili. Vlada je za vse imela gluha ušesa. Da so Slovenci zagnali tak hrup, kakor so ga drugod, bi najbrž že več let gimnazijo imeli v Kranji. Sicer pa moramo omeniti, da je Gauč že bil obljubil, da se gimnazija v Kranji obnovi, ako z osnovo nižje gimnazije v Ljubljani prenapolnjenju ljubljanskih zavodov še ne bode odpomagano. Ker sta faktično ljubljanski gimnaziji že prenapolnjeni, bi bil gotovo Gauč tudi že letos obnovil gimnazijo v Kranji. To se je nam zdelo potrebno omeniti, ker nekateri hočejo pridobitev te gimnazije izkoristiti za koalicijo. Češ, brez koalicije ne bi bilo gimnazije v Kranji. Sedanji učni minister je le storil to, kar je bil po razmerah primoran storiti in bi bil storil Gauč, da je ostal na svojem mestu.

Za kako posebno vladno milost pa pač tega Slovenci ne moremo zmatrati, vsaj smo še vedno daleč prikrajšani glede srednjih šol mimo nemškega prebivalstva. Po ustavi je pa nam zagotovljena narodna jednakopravnost in je tudi vlada zavezana preskrbeti vsem narodom potrebna učna sredstva. Po ustavi pa tudi morajo vsi

javni uradi Slovencem biti ravno tako pristopni, kakor drugim narodom, za to je pa vlada zavezana nam Slovencem poskrbeti za potrebne šole.

Zatorej pa mi moramo odločno zavračati vsako misel, da bi zaradi tega zavoda že naši zastopniki bili kaj zavezani vladi. To ne sme nič motiti njih postopanja. Pri vsej važnosti pa ta gimnazija vendar nima tacega pomena, da bi vladi že zaradi tega slavo morali peti. Gimnazija bode pač dobro služila gorenjski strani, za naš narodni boj pa vendar ni tacega pomena, kakor paralelke v Celji, slovenske ljudske šole na Koroškem, v Trstu in Gorici. V teh deželah gre za naroden obstanek, na Gorenjskem pa narodni obstanek ni ravno v nevarnosti. Da nima v narodnem oziru ta gimnazija posebnega pomena, nam kaže že to, da se jej Nemci niso Bog zna kako upirali. Če sedanja vlada misli si zagotoviti hvaležnost in podporo slovenskega naroda in njega zastopnikov, se bode pač morala še za kaj druzega odločiti, samo kranjska gimnazija še nam ne zadostuje. S takimi malenkostmi se ne smemo zadovoljiti. Slovenski boj je načelen, boj za načelo narodne jednakopravnosti. Naši poslanci se ne smejo proti nobeni vladi ničesa vezati, ako ne priznava tega načela. Posebno moramo reči, da je gimnazija v Kranji prava malenkost, ako jemljemo v poštev usluge, katere je naredil levičarjem grof Hohenwart, ko jim je pripomogel do odločilne besede v ministerstvu. Da ima levica le malo hvaležnosti v sebi, bi bila morala kaj več dovoliti. Le pomislimo, kaj bi bilo z levičarji, da ni grof Hohenwart pokopal Taaffejeve volilne reforme. Slovenski poslanci s Hohenwartom so rešili obstanek levičarjev in za to ne bi sedaj smeli biti s svojimi zahtevami preskromni. Skromnost je lepa čednost ali v parlamentarizmu pa navadno ne velja.

Politični pregled.

Petdesetletnica cesarjevega vladanja. — Osnoval se je neki odbor, kateri namerava petdesetletnico cesarjevega vladanja proslaviti z osnovo odgojišč za otroke ubogih obrtnikov in delavcev brez razlike vere in narodnosti. V oklici, katerega je sedaj razposlal, pravi ta odbor, da drugod delajo izjemne zakone proti anarhistom, v Avstriji pa hočemo z dobrodelnimi napravami vplivati na ljudi, ki so pravo pot zgrešili, in upamo tako več doseči, kakor s silo. To bode pač jako primeren način za proslavljanje petdesetletnice vladanja cesarjevega.

Levica. — Kakor se kaže, bližajo se za zjedinjeno levico žalostni časi. Na Dunaji in na Češkem je že močno ob vpliv, sedaj se pa kaže, da popolnoma pade tudi na Štajerskem in Koroškem. V prvi deželi je tako imela do sedaj le jeden sam ljudski mandat, drugače je pa njeno zavetje jedino veleposestvo in pa trgovske zbornice. Kaže pa se, da je ta jedini ljudski mandat v ljubenski mestni skupini že v zaresni nevarnosti. Dosedaj je ta mandat imel dr. Heilsberg. Pri dopolnilni volitvi ga pa utegne dobiti nemški nacijonalec. Na Koroškem ste dve dopolnilni volitvi, ki pa tudi kažeta, da se v tej deželi marsikaj preminja. Slovenci in nemški konservativci sklicujejo shod za shodom in vsi so dobro obiskovani. Pri volitvi volilnih mož je zmagalo toliko konservativcev, da se že liberalni listi boje, da zgube jeden ali pa še oba mandata. Pri občnih državnozborskih volitvah pa zgube liberalci gotovo večino ljudskih mandatov. Liberalci so pa jedro koaliciji, zavezniki konservativnih slovenskih poslancev. Pač se moramo vprašati, kako morejo naši konservativci opravičevati svojo zvezo s tako propadajočo stranko.

Karol German. — Umrl je ministerski svetovalec v učnem ministerstvu Karol German v 64 letu. Pokojnik je bil po rodu in po mišljenji Čeh V ministerstvo ga je bil poklical učni minister Conrad na željo čeških poslancev. Bil je Slovanom naklonjen mož in je svojim rojakom do marsikake šole pripomogel. Nemci videli so v njem svojega nasprotnika.

Leonova družba na Dunaji je bila priredila nekak socijalni kurz. Mnogi konservativci in krščansko socijalni možje so predovali o socijalnem vprašanju. Marsikaj dobrega so nasvetovali, o čemer je le želeti, da se faktično izvede. Najboljše spričevalo za ta kurz je pač to, da ga liberalci napadajo.

Jednakopravnost v Dalmaciji. — Predstojnikom kemičnokmetijske poskuševalnice v Spletu je imenovan Tomo Frühauf in pristavom tega zavoda Gvozdenović, katera besede ne znata hrvaške. Tako toži „Narodni List“.

Učimo se češčine, ta glas se razlega po liberalnih in tudi že nemško narodnih listih. Kdo bi si bil pred 20 leti mislil, da bodo Nemci prišli kedaj do spoznanja, da je potrebno znanje slovanskih jezikov. Zadnji čas se pa celo slišijo nasveti, da bi se učili Nemci slovenščine. Dolgo so Nemci mislili, da bodo ponemčili vso državo, in torej slovanskih jezikov se učiti ni vredno. Sedaj so se pa že prepričali, da so za to preslabi. Potem so pa mislili na Češkem vsaj neko zaključeno ozemlje jedino zase ohraniti, ali to tudi ne gre. Sedaj so pa pripravljeni učiti se tudi slovanskih jezikov, da bi le dobili službe mej Slovani. Mnogi se pa kesajo, da se slovanščine niso učili. Tako se menjajo časi.

Rusinski pravopis. — Pravosodni minister je zaukazal, da se ima v pisarnah rabiti za rusinščino fonetični pravopis. To pač ni nič strašnega, ali v Galiciji se pa že najdejo ljudje, ki v tem vidijo nevarnost za rusinski narod in slovansko cerkev. Po pravopisu hočejo ločiti stranke. S časom se bodo pač tudi privadili novemu pravopisu.

Italija. — Pred kratkim završila se je obravnava proti zatožencem, ki so sleparili pri rimski banki. Dasi je bila krivda zatožencev malone očividna, so porotniki vendar vse zatožence nekrivim spoznali, vsled česar je sodišče vse oprostilo. Razni listi pa so na to začeli napadati porotno sodišče, češ, da so bili porotniki podkupljeni in da so kot taki glasovali za nekrivdo. Ker pa ta obdolžitev ni prav častna, posebno še za sodišče ne, ki bi morali biti vir pravice, je justični minister italijanski imenoval posebno komisijo, ki ima preiskati celo razpravo in dognati, je li so se res godile pri nji nepostavnosti. Cela bančna afera še torej ni dokončana in oproščeni zatoženci še niso gotovi svoje prostosti, kajti lahko se zgodi, da pridejo še pred sodišče.

Nemčija. — Dne 8. t. m. je minulo 25 let, kar se je v Nemčiji osnovala socijalno-demokratična delavska stranka. Glasilo te stranke tem povodom poudarja razvoj in važnost, katero si je ta stranka pridobila vkljub raznim nasprotsvom v Nemčiji, tako da je to stranko treba resno v poštev jemati. V resnici ima ta stranka v teku tega četrtletja lepe uspehe zabeležiti. Število parlamentarnih zastopnikov te stranke se je zdatno pomnožilo. Leta 1871. volilo je 125.975 volilcev 2 poslanca v državni zbor, leta 1893. 1,786 738 volilcev 44 poslancev, katerih število se je od takrat vsled nadomestnih volitev še za dva pomnožilo, tako da šteje ta stranka sedaj 46 poslancev v državnem zboru.

Azija. — Nasprotstva mej Kitajci in Japonci so vedno ostreja. Ponavljajo se vedno večje ali manjše praske mej obema nasprotnikoma. Dosedaj so imeli Japonci lepše uspehe, ker so bolj izvežbani. Ni pa to verojetno, če bodo mogli napram številnejim Kitajcem dolgo vztrajati. Poroča se, da dosedanji boji niso bili nobenega odločilnega pomena. Kitajci in Japonci zbi-

rajo prav pridno vojake. Japonci skušajo Kitajce prehiteti, jih napasti in jih poraziti še prednо se bodo zamogli ti v zadostnem številu zbrati. Ruska vlada je odposlala osem vojnih ladij v Korejo. Zapovednik je dobil instrukcije v zapečatenem zavitku in je sme še le na cilju pogledati. Zapovednik ruske posadke v vzhodni Sibiriji je dobil nalog poskrbeti, da je vojska za vsak slučaj pripravljena. Rusija hoče ostati nevtralna, če bi pa kdo hotel premeniti državnopravni položaj Korejske, hoče varovati ruske interese z vso odločnostjo. Francija je vladi naznanila, da hoče ž njo solidarno postopati. Ker potem takem Rusija na noben način ne bo dovolila, da bi si Japonska ali Kitajska, potem naj bode katera hoče zmagovalka, Korejo na ta ali na oni način izkoriščala, oziroma za svojo smatrala, ne more biti vojska mej Japonci in Kitajci nobenemu teh v prid in le prigodi se lahko, da bo od vsega tega imela Rusija dobiček.

Obrtnija.

Obrtni strokovni šoli v Ljubljani.

(Dalje.)

Visoko c. kr. ministerstvo za uk in bogočastje je z ukazom z dne 3. maja 1894., št. 1649 ukrenilo, da se s šolskim letom 1894/95. otvori na strokovni šoli za obdelovanje lesa poseben oddelek za figuralno podobarstvo. V njem naj se goji kolikor moč cerkveno figuralno rezbarstvo. Ob jednem je bil učiteljem na tem novem oddelku imenovan akademiški kipar Alojzij Gangl, ki je do sedaj imel svoj ateljé na Dunaji.

Z ukazom z dne 18. maja 1894., štev. 29.350, je imenovano ministerstvo nadalje aktiviralo na šoli nov oddelek za pletenje košaric, ki se otvori 1. oktobra 1894. Z istim ukazom je ravnateljstvu naročilo, da stavi primerne nasvete o napravi vzornega vrbnega nasada v obližji glavnega mesta.

Z navedenima ukazoma se je področje šole jako razširilo, s tem pa se je izpolnila že dolgoletna želja odločilnih faktorjev v deželi. Gojenje cerkvene figuralne plastike bode dobro došlo novovzbujenemu zanimanju za povzdigo krščanske umetnosti in bode izvestno dobrodejno vplivalo na ukus, na naročila in produkcijo.

Oddelek za pletenje košaric in za vrbarstvo pa ima nalogo, da požlvi to zelo zanemarjeno stroko lesne industrije in jo po možnosti varuje tuje konkurence, ob jednem pa naj širi racjonalno vrbarstvo po onih mnogobrojnih krajih dežele, ki imajo za ta namen ugodni svet.

Na že obstoječih oddelkih se nista učni red in učni načrt v minulem šolskem letu v ničemer izpremenila.

Potovalni učitelj za strugarstvo Friderik Braun se je po naročilu visokega naučnega ministerstva mudil na zavodu od dné 18. do 30. septembra 1893. in od dne 22. novembra do dne 20. decembra 1893. Kazal je izdelovanje kratkih pip iz neizgorljivega Bruyère-lesa ter poučeval kovinsko tiskanje, struženje kostij in montiranje palic.

Učenci III. in IV. letnika so tudi letos redno dobivali naloge v komponiranji raznoterih predmetov, tičočih se njih stroke. Dale so se nastopne domače naloge:

a) Strugarji so narisali: Kadilno mizo, razne končnice na drogeh za bandera in zastave, stol naslanjač iz struženih delov, razne krožnike v prirodni velikosti, stebre, noge, balustrel vaze, gumbe in druge za opravo otroške in jedne spalne sobe, narisane od mizarjev.

b) Mizarji so komponirali: Intarzijo v laški renesanci za pravokotno namizno ploč, opravo šolske sobe, dvokrila vrata s simsom na vrhu, z izdolbenim obojem in umetnim opažem, strop, opravo risalne sobe, bogata dvokrila vrata, opravo za pisarno in sicer pisalno mizo, omaro za akte in stojni pult, opravo za otroško sobo, sestoječo iz posteljice, zofe, mizice za igranje, klopi, stola, umivalne mize, omare za igrače in za obleko, opravo za spalno sobo.

Učenci mizarskega oddelka IV. letnika so napravili s svojim učiteljem E. Cigojem izlet v Kranj, kjer so še jedenkrat proučili vrata in strop v tako zvani „Hiši mejnih grofov“ ter z detajli spopolnili svoje lanske risbe. Strop je učitelj E. Cigoj narisal na kamen, in dotični odtisek je artistiška priloga letošnjemu „Izvestju“.

Koncem šolskega leta so ogledali učenci III. in IV. letnika strojne naprave tukajšnje c. kr. tobačne fabrike in vzorno tvornico c. kr. dvornega zvonarja A. Samasse. Načelnika, oziroma lastnika imenovanih zavodov sta drage volje dovolila ogledovanje.

Učitelj risanja na strokovni šoli za lesno industrijo v Grulichu na severnem Češkem, Josip Krainer, je bil v jednaki lastnosti premeščen v Ljubljano. Svojo tukajšnjo službo je nastopil dne 9. oktobra 1893. l. — Strokovni učitelj Josip Vesel je bil povišan v IX. dijetni razred in dosedanji delovodja E. Cigoj imenovan definitivnim strokovnim učiteljem X. dijetnega razreda. — Na Dunaji bivajoči akademiški kipar A. Gangl je od dne 1. septembra t. l. dalje poklican za strokovnega učitelja figuralne plastike.

Izmed zasebnih del, katera so zvršile učne moči v interesu jednega ali drugega zavoda, omenjamo nastopnih:

Poročevalec je narisal načrte za lepotično železno streho, namenjeno samostanu v Škofji Loki, in za gostilniško verando iz kovanega železa; oboje je izvedel ključavničar J. Gašperin v Loki; naredil je osnutke za nagrobno omrežje in napravil dokaj skic in detajlov za umetno vezenje in šivanje čipek, med temi risbe za cerkveno bandero, vezeno v svili in zlatu, za bogat velum v zlatu in za antipendij v svili in zlatu.

Strokovni učitelj E. Cigoj je skiciral in detajliral cerkveno klop, narisal več osnutkov za lepotična omrežja po naročilu tukajšne ključarske tvrdke, izdelal načrt za hišna vrata, konzolno mizo in stensko omarico, narisal in detajliral velik cerkven lestenec, izdelan v zlati bronci, napravil je skice za diplom častnega meščanstva in narisal na kamen prilogo letošnjemu „Izvestju“.

Strokovni učitelj C. Mis je napravil črteže renesanskega oltarja za podružnico Sv. Andreja pri Moravčah, omaro za zakristijo farne cerkve na Vrhpolji, omaro za orglje in tabernakelj za farno cerkev na Vačah, omaro

krstnega kamena za trnovsko cerkev v Ljubljani; narisal železno omrežje za ta krstni kamen, tabernakelj za frančiškansko cerkev v Ljubljani. Na kamen je narisal za „Ljubljanski Zvon“ dve prilogi o ornamentih slovanskih vezenin, komponiral nagroben spomenik in spominsko ploč ter izdelal razne okvire v lesu.

Strokovni učitelj J. Springer je komponiral in detajliral bogato izrezljano mizo in primerne stole, narisal kaseto, razne okvire, konzole itd. ter modeliral kotlič za blagoslovljeno vodo, držalo za brisalke itd.

Delovodja J. Stirn je narisal razne okvire in jih deloma sam zvršil, napravil je stensko omarico v bogati narezni tehniki in pozlačenji; končno je detajliral razne objekte, katere so stružili njegovi učenci.

Na konci šolskega leta so nastopni učenci IV. letnika dobili odhodna izpričevala, in sicer stavbinska in pohištvena mizarja: Perko Jos., Smole Ignac.; strugar: Novak Alojzij; rezbarji: Čemažar F., Kankelj Jos., Pleteršek Jos.

(Konec sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Železnice. Koncem 1. pol leta letos je v Avstriji bilo 395 kilometrov železnic v delu in je pri njih delalo 36.031 ljudij.

Velik most. Sedaj se misli na to, da bi se otok Cejlon zvezal z Indijo. To seveda ne bode lahko. Četudi se porabijo nekateri manjši vmes ležeči otoki, bode most vendar 25.000 kilometrov dolg. Sedaj ladije preiskujejo globokost morja in še le po teh preiskavah, bode mogoče preračunati, koliko bi tak most stal.

Odstranitev starih oljnatih in lakovnih prevlak. Zmešaj 2 dela amonjaka z jednim delom terpetinovega olja. S tem se namažejo stvari in potem se dajo z lesa odpraviti stare prevlake, ne da bi se kaj les poškodoval.

Kmetijstvo.

Črtice o kmetijski kemiji.

Voda.

(Dalje.)

V gorkih krajih, kodar vlečejo vetrovi v velikih pravilnostih, tudi mnogo pravilnejše dežuje nego pri nas. Navadno dežuje nekaj mesecev, kadar stoji solnce najnižje, potem pa zopet več mesecev ni nobenega dežja. V deževnem času vse grozno bujno raste, v vročem se pa posuši, nekatere živali spe, kakor pri nas po leti. V ozkem pasu blizu polutnika, kjer se srečavata severni in južni tako imenovani pasatni veter, pa ni tako pravilnega deževanja, temveč je skoro vsak dan nekaj časa vihar s hudim dežjem.

Naši čitatelji že vedo, da izhlapenje pospešuje ohlajenje. Po noči že tako zemlja zgublja svojo gorkoto, in izhlapenje pa pripomore, da temperatura pade pod 0°, to je da začne zmrzovati. V Bengaliji je že tako gorko, da zunaj voda nikdar ne zmrzne. Prebivalci pa vendar znajo napraviti umeten led.

Skopljejo si jame, v katere polože precej na debelo slame. Na to slamo postavijo plitve posode z vodo. V jasnih nočeh voda zgublja hitro gorkoto, izhlapenje ohlajenje še pospešuje. Iz zemlje pa voda gorkote ne dobiva, ker jo slama zadržuje in v posodi se naredi led. Seveda tako ohlajenje je pač mogoče le v krajih, kjer je izhlapenje zaradi suhega zraka močno.

V naših krajih se večkrat tudi po naravnem potu spodnje zračne plasti ohlade pod 0° in tedaj se voda ne izločuje iz zraka več v podobi kapljic, temveč v trdi podobi, to je dela se slana. Če imamo gosto meglo pri temperaturi pod ničlo, se po drevesih dela ivje.

Včasih se po drevesih toliko ivja nabere, da ga veje ne morejo več nositi in se lomijo. Slane napravijo jako mnogo škode pri sadežih na polji pomladi in jeseni. Skušnje uče, da slane rajši nastopajo ob suhem zraku, nego ob vlažnem. Pri vlažnem zraku izhlapenje ni tako močno, torej rastline in zemlja ne zgubljajo toliko gorkote in poleg tega pa vlažen zrak toploto tudi močno zadržuje. Slane se posebno seveda boje vrtnarji in zaradi tega večkrat grede po noči pokrivajo s slamo. V nekaterih krajih v mrzlih nočeh zlasti v vinogradih kurijo take stvari, ki dajo mnogo dima. Ta dim se vleže in toliko zadržuje gorkoto, da potem ni slane.

Po zimi gre namesto dežja sneg. Sneg nastaja če se vodna para v oblakih zgoščava pri temperaturi pod ničlo. Snežinke so podobne zvezdicam in obstoje iz majhnih belih kristalov.

V vročih krajih ljudje snega ne poznajo, ondu je le na nekaterih maloštevilnih jako visocih gorah. Stanley je potujoč po Afriki se prepričal, da zamorci nimajo nobenega pojma o tem, kaj je sneg. Visoka gora Revenzori je na vrhu zares s snegom pokrita. Zamorci so pač od daleč ogledali ta sneg, ali so vsi mislili, da je gora pokrita s kako belo kovino.

Pri nas navadno gre sneg pri zmernem mrazu in zaradi tega celo nekateri mislijo, da pri hudem mrazu ne more iti sneg. To mnenje je povsem napačno. V Rusiji večkrat gre sneg pri — 20°. Seveda je treba, da je dovolj vlažnosti. V Jakucku v Sibiriji je šel že sneg pri groznem mrazu 46° pod ničlo. Ker sneg ostane ležati, je naravno, da se ga včasih nabere jako debela plast. V nekaterih krajih ga pa veter nanese po več metrov visoko. L. 1890. je v Siera Newada v Ameriki ob železnici naneslo po sedem metrov snega in brzojavni koli se niso nič videli iz njega. Posebno hudo s snegom mede po južni Rusiji, kjer so velike planjave in veter svobodno vleče. Tu navadno veter sneg valovito nameče, tako, da je površina podobna razburkanemu morju.

Sneg je ložji nego voda, da tudi ložji kakor led. Njegova teža je pa vendar jako različna. Včasih je le 6, včasih pa celo 34 ložji, kakor voda. Sneg, ki gre v hudem mrazu je lahneji, nego sneg, ki pada ob gorkejšem vremenu.

Sneg pa ne ostane dolgo tak, kakor pade. Izhlapenje in tajanje od solčne gorkote ga kmalu premeni. Po

vrhu se sneg staje, voda gre v nižje plasti in zopet zmrzne. Sneg pri tem postaja zrnat, nima več tistih finih iglic.

Sneg po zimi varuje zemljo pred velikim mrazom. Zrak pa sneg jako hladi, ker vedno porablja dosti gorkote za tajanje in izhlapenje. Če pade dosti snega, ni gorko pomladi, ker se veliko gorkote porabi za tajanje snega.

Po gorah se nabere večkrat veliko snega, ki drči v doline. Taki plazovi večkrat napravijo mnogo škode. Taki plazovi večkrat odneso celo hišo. V goratih krajih vedo ljudje dosti pripovedovati o tacih nesrečah. Pri naglih vremenskih premembah včasih ne gre sneg v snežinkah, temveč v krogljicah in mu pravimo babje pšeno.

Po letu včasih padajo na zemljo debelejše ali drobnejše ledene kroglje, to je toča. Navadno je toča ob hudih nevihtah v vročih poletnih dneh. Napravi semtrtja jako mnogo škode. Točna zrna pa navadno niso popolnoma okrogla, temveč so robata. Toča gre redkokdaj sama, temveč mej dežjem. Kako da se naredi toliko ledu v zraku, tega dosedaj učenjaki še niso mogli pojasniti, če tudi so se že mnogo pečali s tem vprašanjem. Tako smo sedaj opisali vodo v raznovrstnih oblikah, v katerih pada z zraka na zemljo, pospešuje rodovitnost ali pa dela škodo. Od teh padavin je odvisno vspevanje ali nevspevanje kmetijstva. (Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Konji in železnica. Nič težkega ni konj navaditi na šumenje železnice. Konja postavi vselej tako, da vlak vidi že od daleč. Vajeti drži precej rahlo in pusti, da vlak pojde mimo. Navadno vozniki imajo to napako, da konje tako postavijo, da ne vidijo vlaka. Konji slišijo le šum in hočejo ubežati. Voznik pa pri tem navadno še konje tepe, dokler mu popolnoma ne zdivjajo, voz razbijejo in še sebe poškodujejo. Konj misli, da vse tepenje, bolečine in poškodbe prihajajo od železnice in ni čudno, če se potem boji vsacega vlaka. Jezdeci ravno tako napačno ravnajo. Če se konj kaj ustraši in skoči v stran, ga zbadajo z ostrogami in pretepljejo. S tem se konj zbega in misli, da se bode vselej to ponavljalo, kadar kaj tacega vidi.

Presajanje dreves po leti. Večkrat je potrebno drevo po leti presaditi, kadar se pa le nerado prime. Priporoča se, da se drevo nekaj ur dene v vodo. Skoplje se veliko jamo, vanjo se vlije 4 do pet kangelj vode ali pa tudi več, nato se pridene fine prsti, in meša z lopato, da se dobro zmeša z vodo Nato se postavi drevo in potem zasuje s prstjo. Če je drevo zdravo se bode gotovo prijelo.

IX. Velika skupščina družbe sv. Cirila in Metoda v Novem mestu.

Da zanimanje za prekoristno našo šolsko družbo ni še pojenjalo in da nasprotno vedno raste, pokazala je očividno velika skupščina tega društva vršivša se dne 7. avgusta t. l. v Novem mestu. Udeležba je bila proti vsakemu pričakovanju ogromna. Z ozirom na to, da je bilo pred kratkim že par društvenih izletov v Novo mesto, se sploh ni bilo nadejati, da bode 7. avgusta pohitelo toli rodoljubov v metropolo dolenjsko. Toda narodna sila in prevelika ljubezen in naklonjenost do prepotrebne naše obrambene družbe izvabila je tudi to pot nenavadno veliko rodoljubov v solčno Dolenjsko.

Na ljubljanskem kolodvoru zbrali so se napominanega dne v jutro zastopniki iz vseh pokrajin Slovenske, da se popeljejo z vlakom v Novo mesto k skupščini. Ob progi pozdravljal je izletnike na več krajih grom topičev, raz hiš in cerkva so vihrale zastave, ob kolodvorih pa je zbrani narod pozdravljal odlične potnike. Posebno lep pozdrav je bil v Trebnjem, kjer je tamošnji notar gosp. E. Orožen na čelu deputacije bralnega društva z lepim nagovorom pozdravil izletnike. Med tem ko je na raznih postajah več rodoljubov še vstopilo, približal se je vlak Novemu mestu.

Tu je obilo zbrani narod z burnim živioklici pozdravljal došlece in godba je svirala „Naprej zastava Slave“. Najprve pozdravi došlece načelnik novomeške podružnice gos. Krajec, župan g. Perko v imenu mestnega prebivalstva srčno pozdravlja goste, notar g. dr. Poznik pa v imenu novomeških narodnih društev. Za prisrčen in zares veličasten vsprejem zahvali se družbini predsednik gosp. Tomo Zupan v prelepih besedah kličoč Bog živi in ohrani Novo mesto in rodoljubno njega prebivalstvo, čemur se je z navdušenimi živioklici pritrjevalo. Na to je bil odhod v mesto, ki je bilo vse v zastavah.

Po zajutreku služila se je na to ob $^1/_2$ 11. uri sv. maša v frančiškanski cerkvi. Petje pri sv. maši je preskrbelo dolenjsko pevsko društvo in rešilo prav dobro svojo nalogo.

Ob $^1/_2$ 12. uri pričela se je glavna skupščina v lepo odičeni dvorani „Narodnega doma“. Dvorana je bila polna odličnega občinstva. Zastopane so bile posebno dobro narodne dame in razun posvetnega prav dobro tudi duhovski stan. Kot vladni zastopnik je bil navzoč ok. glav. g. vitez Vesteneck.

Družbini predsednik g. Tomo Zupan, burno pozdravljen otvori zborovanje pozdravljajoč prisrčno zastopnike iz vseh pokrajin slovenskih. Posebno poudarja predsednik, da vsi udje vodstva delujejo složno in jedino, in upa, da bodo tako delovali tudi v prihodnje vsi vneti za vero, cesarja in domovino slovensko. Govorniku se je burno pritrjevalo

Iz poročila družbinega tajnika g. A. Žlogarja posnamemo za sedaj le na kratko nekaj podatkov. Družba šteje sedaj 129 podružnic z 12.000 članovi, mej temi 140 pokroviteljev oziroma pokroviteljic. Posebno tajnik s hvaležnostjo priznava marljivo in požrtovalno delovanje narodnih dam tudi v pretečenem letu in je prepričan, da je sedaj, ko so tudi žene in dekleta slovenska stopile v vrsto narodnih bojevnikov, narodna zmaga gotova. Družba vzdržava sedaj 11 narodnih zavodov. V Velikovcu na Koroškem prične se spomladi z zgradbo šolskega poslopja.

V Mariboru se odpre novo otroško zabavišče, menda še letos. Skoraj 14.000 knjig je razposlala in razdelila družba ob mejah slovenskih. Podpore je dobila družba od dežele kranjske 1000 gld., od mesta ljubljanskega pa 500 gld. Topla zahvala se izreka časnikom posebno „Sl. Narodu“, ki so pridno nabirali darove. Tajnik konča svoje poročilo z besedami: „Mi branimo le svoje in ne krademo tujih otrok. Borimo se za idejale ter ne zaslužimo preziranja naših nasprotnikov. Vkljub raznim oviram pa bodemo vedno složno in skupno delovali v blagor vsega našega naroda“! Poročilo tajnikovo vzelo se je z burnim odobravanjem na znanje.

Umrlih društvenih članov, posebno pa vrle rodoljubkinje M. Murnikove in kanonika Koserja se skupščina spominja s slavaklici.

Ker je društveni blagajnik g. dr. Jos. Vošnjak zadržan udeležiti se skupščine poroča o družbinem blagajničnem stanji član vodstva g. Ant. Koblar. Dohodkov je bilo 17.859 gld. 37 kr., stroškov pa 16.324 gld. 30 kr. Prebitka torej 1535 gld. 7 kr. ter znaša sedaj društveno premoženja 16.232 gld. 6 kr. Nadzorništvo je račune odobrilo, na podlagi česar se je blagajniku dal absolutorij. G. Koblar navdušujoč k vztrajnemu delu, konstatuje ugodnost bilance in poudarja, da se mej dohodki naše šolske družbe ne nahaja nobena marka in noben rubelj, vse je pošten slovenski denar, dočim je nemški „Schulverein“ za svoje svrhe iz rajha prejel 54.000 mark. Bati se vendar ni nikogar, ako ostanemo složni. Govornik konča z besedami: „Ne pustimo strankarstva v naše vrste in delajmo skupno za vero in narod slovenski. V tem znamenji bomo zmagali!“ Burno odobravanje in živioklici so doneli tem besedam.

V odbor se na to volijo per acclamationem izstopivši člani gg.: Mat. Močnik, ces. svetnik Murnik, dr. J. Vošnjak in kanonik Andr. Zamejic. Istotako so se per acclamationem zopet izvolili stari člani razsodništva in nadzorništva.

G. Bremic iz Trsta želi, da naj bi se za otroško zabavišča na Greti dobil primernejši lokal.

Predsednik obljubi, da bo vodstvo skušalo nedostatek odstraniti.

Na predlog predsednika g. Toma Zupana se s soglasnim pritrjevanjem cele skupščine sklene potom okrajnega glavarstva na Najvišje mesto izraziti sožalje povodom nenadne smrti nadvojvode Viljema ob ednem pa izraziti zvestobo in udanost nasproti presvetlemu cesarju.

Predsednik se na to zahvali skupščinarjem za obilo udeležbo, Novemu mestu še enkrat za lep vsprejem in zaključi zborovanje.

Po zborovanji je bil banket na Tučkovem vrtu. Banketa se je udeležilo 250 skupščinarjev, le žal, da se ga vsi niso mogli udeležiti zaradi pretesnega vrta.

Prvi je napil družbini predsednik g. Tomo Zupan presvetlemu cesarju. Burni slavaklici so zadoneli, godba je zaigrala cesarsko himno, ob bregu Krke pa so zagrmeli topiči. Mestni župan g. Perko napije družbi sv. Cirila in Metoda. G. pl. Sladovič, lekarnar v Novem mestu, poudarja v svojem govoru, da ne smemo biti popustljivi v svojem narodnem delovanju. G. Fr. Omersa iz Kranja se hvaležno spominja trudoljubivega delovanja družbinega odbora. Dr. Medved iz Maribora napija družbi, na katero smemo Slovenci ponosni biti. Družbini podpredsednik gosp. Luka Svetec se zahvaljuje Novomeščanom za lep vsprejem posebno g. županu, podružničnemu predsedniku g. Krajcu in narodnim društvom. G. Ivan Hribar pozdravlja zastopnike iz Primorske, Koroške in Štajarske. Gosp. Pankracij Gregorec iz Trbovelj poudarja narodno navdušenost. G. prof. Fr. Šuklje skuša hvaliti koalicijo, čemur se je pa od strani skupščinarjev močno ugovarjalo. G. dr. Poznik napije družbinemu predsedniku. G. dr. Iv. Tavčar napije slovenski duhovščini kot zaslužnemu faktorju za družbo in slogi obeh stanov, posvetnega in duhovskega. G. Gabršček iz Gorice se spominja narodnih bojev na Primorskem. G. prof. dr. Marinko se zahvaljuje g. dr. Tavčarju na napitnici duhovščini in le želi, da bi ta sloga, ostala neskaljena tudi v prihodnje. Družbini predsednik g. T. Zupan se še enkrat zahvali vsem, ki so pripomogli do lepe skupščine in konča vrsto napitnic.

Po banketu je bil izlet na Grm, kjer so si odlični gostje pod vodstvom ravnatelja Dolenca ogledali deželno kmetijsko šolo.

Zvečer je bila zabava na Brunerjevem vrtu. Svirala je mestna godba. Ob 9. uri je vlak zopet odpeljal izletnike proti Ljubljani. Skupščini je došlo tudi do 100 brzojavnih pozdravov iz raznih pokrajin Slovenske in celo iz Češke.

Zaključila se je tako prelepa skupščina družbe sv. Cirila in Metoda, ki se je vršila v znamenji sloge in jedinosti. Vsakega pravega rodoljuba navdaja pač le prevroča želja, da bi ta sloga in edinost ostala tudi v prihodnje mej posvetnjaki in duhovniki in se zrcalila v prid narodu slovenskemu pri vsaki priliki.

Poučni in zabavni drobiž.

Bosenski zdravilni vrelci. Na povabilo bosenske vlade odpotoval je v Bosno dunajski profesor vseučiliščni dvorni svetnik Ludwig, da bode preiskoval bosenske rudninske vode po njih zdravilni vrednosti.

13.452 gadov pobili so poslednjih pet let v okraji Oelnitz na Saksonskem in se je zanje plačalo 3.670 mark 20 vinarjev nagrade.

Najvišja vremenska opazovalna postaja na svetu. Bogat Amerikanec je dal napraviti vremensko opazovalno postajo na 6.096 metrov visoki gori Chachani v Peruu. Ta postaja je 225 metrov višje nego postaja na Montblancu. Postaja je koča z instrumenti, ki se sami vrejujejo. Vsak teden jedenkrat pridejo, da pogledajo, koliko kažejo instrumenti. Stalno bivati pa v tej visočini zaradi velikega mraza ni moč.

Cepljenje proti pasji steklini. Na Dunaji se je osnoval v juliji letošnjega leta zavod, na katerem po Pasteurovi metodi zdravijo pasjo steklino. Človek, kogar je ogrizel stekel pes, naj gre v ta zavod. Zdravljenje traje dvanajst dnij. Ta zavod želi, da se mu pošljejo v znanstvene namene še ne odprte glave pobitih steklih psov.

Novice.

— **Osobne vesti.** Deželnega sodišča predsednikom v Trstu je imenovan višji državni pravdnik ondi gospod Mihael Urbančič. — G. dr. Jos. Suppan, ravnatelj kranjske hranilnice v Ljubljani, je povodom izstopa kot član iz državnega sodišča dobil komturni križ Franc-Josipovega reda.

— **Zlato mašo** praznovala sta na Veliki Šmaren v ljubljanski stolni cerkvi preč. gg kanonika Anton Urbas in dr. Andr. Čebašek. Prvi je daroval slovesno sv. mašo ob 6. uri zjutraj, drugi pa ob 10. uri dopold. Še na mnogaja leta!

— **Slovenska šola v Trstu.** Proti odloku c. kr. namestništva v Trstu, da to ne more siliti mestne občine tržaške, da bi ustanovila v Trstu slovensko ljudsko šolo, so se Tržaški Slovenci pritožili na ministerstvo. Ta rekurz natančno podaja položaj tržaških Slovencev glede šolstva. Upajmno, da se bo pravičnemu rekurzu ugodilo.

— **Zahvala.** Povodom IX. velike skupščine družbe sv. Cirila in Metoda v Novem mestu dne 7. avg. t. l. javlja vodstvo svoja hvaležna čutila tem potom vsem, ki so pripomogli na ta ali drug način do tako sijajnega uspeha. Imenom pa se zahvaljuje I. moški ljubljanski podružnici za prireditev koncerta na čast skupščinarjem v predvečer 6. avgusta v Ljubljani; vsem prebivalcem ob dolenjski železnici, ki so 7. t. m. spričali svojo naklonjenost družbi s tako mnogobrojno razobešenimi zastavami širom vse dolenjske železniške proge in s streljanjem, osobito g. pl. Trbuhoviču, ki je deležnikom na čast nakitil in ob povratku razsvetlil svojo graščino, slavnemu bralnemu društvu v Trebnjem, katero je na kolodvoru družbo počastilo z lepim nagovorom po g. notarju Orožnu, novomeški moški podružnici na vsem prijaznem trudu in za prekrasno prireditev vsprejema: zastopniku Novega mesta preblagorodnemu gospodu županu Perku, ter gosp. prvomestniku podružnice sv. Cirila in Metoda v Novem mestu Iv. Krajcu in g. not. dr. Pozniku za navdušene vsprejemne nagovore na Straži, vsem Novomeščanom za bratski vsprejem na straškem kolodvoru in v veličastno okrašenem mestu, sl. mestni godbi za lepo in vstrajno igranje, č. konventu oo. Frančiškanov za Božjo službo v njihovi prijazni cerkvi, slav. „Dolenjskemu pevskemu društvu“ za veličastno cerkveno in koncertno petje; gospej Gutnikovi in gospici Kadivčevi ter čast. litijskim Slovenkam za skupilo kokard v materijalni prid družbi; vsem dopošiljateljem laskavih nam telegramov; vsem čast. zborovalkam in zborovalcem; vsem čast. delegatom naših posamičnih podružnic, sploh vsem udeležnikom, ki so vsak po svoje sodelovali ob preprijetnem bivanji mej prijaznimi Novomeščani.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

— **Pri odkritji Cigaletovega spomenika** v Črnem vrhu nad Idrijo dne 26. avgusta t. l. sodelujo moški zbor idrijske čitalnice, slavnostni govor ima pa drž. poslanec g. dr. Andr. Ferjančič. K lepi slavnosti se vabija rodoljubje in čestilci Cigaletovi.

— **Sestanek slovenskih in hrvatskih abiturjentov.** Slovenski in hrvatski abiturijenti imajo že nekaj let to lepo navado, da menjaje enkrat v Ljubljani, enkrat v Zagrebu prirejajo sestanke, ki imajo lep namen mejsebojnega spoznavanja. Ti sestanki so prav pomenljivi. Abiturijenti naj bi se idoči mej svet drug drugega navdušili za delo v prid Slovanstva. Tak sestanek so imeli abiturijenti letos v Ljubljani. Veselica, ki so jo tem povodom priredili dne 14. t. m. pri Ferlincu v korist družbe sv. Cirila in Metoda, je pokazala, da rodoljubje vedo ceniti idejalne težnje mladih Slovanov. Veselica je vspela prav lepo, Ferlinčev vrt je bil pretesen za vse goste, zabava je bila živahna in le nekaj je kalilo večer, da je slavna deželna vlada črtala par lepih točk programa.

— **Veselica šentpeterske moške in ženske** podružnice sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, vršivša se dne 12. avgusta pri Hafnerji vspela v vsakem oziru lepo. Sodelovalo je pohvalno pevsko društvo „Ljubljana“ in godba pešpolka št. 27. Burno odobravanje pa je žel izvrstni govor preč. g. kurata Ant. Koblarja. Zares živo je razlegal stremljenje družbino in opisoval delovanje nasprotnih enakih družb. Prepričan sme biti preč. gosp. kurat, da je marsikaterega mlačnega prijatelja družbe ta večer spreobrnil v iskrenega podpiratelja prekoristne naše šolske družbe. Kosmatih dohodkov je vrgla veselica 371 gld. 96 kr. Napolnjen prostran vrt Hafnerjev je pričal, kake simpatije vživa družba sv. Cirila in Metoda in vsakega rodoljuba more le veselje navdajati, da se te simpatije ne ohlade, temveč rastejo, kar se vidi ob vsaki ednaki priliki.

— **Vojaške vesti.** Dne 14. t. m. pričele so se vaje tukajšnjih domobranskih bataljonov št. 24 in 25, h katerima je ta dan došlo do 1200 rezervistov. Dne 27. odrineta oba bataljona v ribniško in kočevsko dolino, kjer se bodo vršile velike vaje deželnih brambovcev. — Brigadne vojaške vaje vrše se v ljubljanski okolici, dne 27. t. m. pa se prično v cerkniškem in loškem okraji divizijske vaje, katerih se udeleže pešpolki št. 27, 87, 97, lovska bataljona 7 in 31, edna divizija 8. huzarskega polka, ljubljanski in goriški topničarski polk in sanitejci. Dne 7. sept. se vaje končajo.

— **Deželni odbor** bode iz deželne trtnice pri prisilni delavnici oddal jeseni t. l. ali spomladi 1895. l. 50.000 vkoreničenih cepljenih ameriških trt. Cepljene so z laškim rizlingom, črnim burguncem, zelenom („vipavskim“), modro portugalko in rulandcem. Trte se bodo oddajale po 5 gld. za 100 komadov, oziroma tudi brezplačno namesto denarnih podpor, katere sme deželni odbor dovoljevati malim neimovitim vinogradnikom, za nasaditev ameriških vinogradov. Vinogradniki, kateri žele kupiti trte, naj se zglase ali pri svojih županstvih ali pri deželnem odboru najdalje do 30. septembra t. l. Oni vinogradniki pa, kateri žele denarno podporo za l. 1895., oziroma brezplačno cepljene trte, naj se pri svojih županstvih zglase tudi najdalje do 30. septembra 1894. l. tem naznanijo, ali in koliko sveta imajo že pripravljenega za nasaditev trt ali ga mislijo do spomladi 1895. leta pripraviti, ali je dotični svet že poprej bil vinograd, koliko trt in kedaj jih žele dobiti. Županstva morajo potem vse prošnje s potrdilom glede premoženjskih razmer odposlati deželnemu odboru, kateri se na pozneje vložene prošnje ne bode oziral.

— **Vipavska vinarska zadruga.** V Vipavi se je osnovala „vinarska zadruga“, kateri je namen pospeševati napredek in razvoj vinarstva s kupovanjem in prodajanjem grozdja in vina, z napravo uzornih vinogradov, pivnic in skladišč tudi izven vipavskega okraja in podpiranjem članov v teh strokah gospodarstva. Ob letošnji vinski trgatvi otvori „Vipavska vinarska zadruga“ svoje skladišče in pivnico v Ljubljani, kjer se bodo vipavska vina poskušala in prodajala. Opozarjajo se že zdaj krčmarji in vinski kupci na to skladišče. K zadrugi je moč pristopiti vsakemu kot udeleženec. Delež znaša 10 gl., vstopnina 2 gld. Rok za plačevanje deležev je določen za dosedaj pristopivše člane do 1. septembra t. l.

— **Isterska vinarska zadruga v Pulji** je odprla zalogo svojih vin v Novem mestu. Prijateljem isterskih vin je dana prilika, da si lahko nabavijo dobro kapljico. Da je vino pristno, za to je porok zadruga, ki nima namena spekulacije, temveč ji je smoter narodnogospodarski, zboljšanje vinorejstva v Istri.

— **Kmetijskega tečaja,** ki se je pričel minoli pondeljek v Ljubljani, se udeležuje 12 ljudskih učiteljev.

— **Razstavo prašičev** priredi kmetijska družba kranjska v jeseni v Novem mestu.

— **Kongres za higijeno in demografijo.** Od 1. do 9. septem. letos bode zboroval v Budimpešti VIII. mejnarodni kongres za higijeno in demografijo. Na programu razprav glede

higijene so mnogovrstna vprašanja, katera se tičejo nalezljivih boleznij in epidemij, obrtnih in poljedelskih delavcev, otroške dobe človeške, šol, živil, mest, javnih poslopij, rešilnih naprav in še druzih občih ali posebnih higijeničnih odnošajev. Oddelek za demografijo se bode bavil mej drugim z zgodovinsko demografijo in z demografsko tehniko, poleg tega pa s statistiko v raznih smerih. Mestno občino ljubljansko bode zastopal na tem shodu g. mestni fizik dr. Kopřiva. — Pristop h kongresu pa je dovoljen vsakemu in zglasiti je vdeležbo generalnemu sekretarijatu kongresa v Budimpešti.

— **Pogorelo je** v Paličji na Pivki dne 31. julija t l. 8 gospodarjev. Gasilci iz Št. Petra, Zagorja in Postojine so prišli gasit in le tem in gg Križaju in Medici iz Št. Petra, ki sta tudi na kraj nesreče poslala svoje tri brizgalne z delavci, se je zahvaliti, da ni pogorela vsa vas.

Anarhisti.

Sedaj se je izvedelo, da je Carnot navadno nosil železno srajco pod obleko. Tisti dan jo je pa bil odložil zaradi vročine. Mislil si je, da ni najmanje nevarnosti, ko ga vse tako veselo pozdravlja. To je pa bila njegova nesreča. Da je imel srajco, bi ob nji bilo odletelo bodalo.

Vikar iz Monta Viscontija je obiskal Caseria v ječi, obgovarjal ga je, da naj se izpove. Ni ga mogel pregovoriti preveč je utrjen v neveri in anarhizmu. Morilec se je izjavil, da ga veseli, da bode javno obglavjen. Nekak ponosen je na to, da njegovo usmrtenje pride gledat več ljudij. Župan Caseriove domovinske občine je dobil že več pisem, v katerih mu častitajo anarhisti, da je župan v občini, ki je domovina tacega anarhističnega junaka. V nekem pismu stoji, da so že izžrebani trije tovariši, ki maščujejo Caseriovo smrtno obsodbo. Sklenjeno je, da usmrtijo predsednika francoske republike Kazimirja Periera, italijanskega ministerskega predsednika Crispija in policijskega ravnatelja v Rimu. V pismu dalje stoji, da anarhistična zveza šteje milijon delavcev, ako se tudi prišteje Rusija.

V Italiji je navada, odkar je odpravljena smrtna kazen, da se vlada obrne do dotične vlade za premembo kazni, ako je kak Italijan v inozemstvu obsojen na smrt. Ta korak ima navadno tudi vspeh. Za Caseria se pa italijanski vladi ni zdelo umestno posebno se potegovati. Formalno je tudi takoj prosila pomiloščenja kazni, da se ohrani stara navada, ali je to storila v taki obliki, da je francoska vlada videla, da je tudi italijanski najljubše, da se smrtna kazen izvrši. Včeraj zjutraj malo pred peto uro so v Lyonu usmrtili Caseria.

Italijanska vlada je že odposlala tristo anarhistov v kazensko naselbino na otok Asad pri Afriki. Več anarhistov pa še v kratkem tja odpošlje, da se tako država očisti nevarnih elementov.

V Dijonu na Francoskem obsodili so tri anarhiste v večletno ječo zaradi prosljavljenja Caseria in pa zaradi anarhistične propagande. Proslavljenje anarhistov hoče vlada odločno preprečiti, ker je več mladih ljudij s tem se zapeljalo v anarhizem, ko so slišali, kako prosljavljajo anarhiste in njih junaška dela. Nekateri ljudje si namreč žele z anarhizmom pridobiti slavno ime.

Ravnatelj železničnih fužin v Vidch na Laškem je dobil od anarhistov več pisem, v katerem mu preti, da ga zadene jednaka usoda, kakor je Carnota, ako ne poviša plače delavcem. Pismo je ravnatelj izročil policiji in začela so se preiskovanja.

Velika obravnava proti anarhistom v Parizu za vlado ni imela zaželenega vspeha. S to veliko pravdo mislili so uničiti anarhizem. Državni pravdnik je bil tudi porabil vso svojo zgovornost, da bi porotnike prepričal o krivdi. Vsa njegova zgovornost ni nič pomagala. Porotniki so razen treh vse oprostili, jeden pride v 15, drugi v osemletno ječo zaradi tatvine, jeden v šestmesečno zaradi nedovoljene nošnje orožja. Pri tej obravnavi se je pokazalo, da je znani anarhist, učeni filozof in zemljepisec Reclus učil, da je v anarhistične namene tudi tatvina dovoljena. Državni pravdnik je rekel, da jako obžaluje, da ni novi anarhistični zakon že poprej veljal, da bi on bil začel zatožbo proti Reclusu.

Radikalni in socijalistični listi so jako veseli, da so oproščeni skoro vsi zatoženci in pišejo, da je to zmaga svobode. Zmerno republikanski časopisi se pa boje, da bodo anarhisti sedaj dobili le še večji pogum.

Tudi Zjedinjene države imajo že strah pred anarhizmom. Sklenil se je zakon, po katerem se zabrani prihod in bivanje vsem tujim anarhistom v Zjedinjenih državah. Posebni uradniki bodo v pristaniščih pazili, da se v Ameriko ne priplazijo anarhisti.

— **Nesreča.** Dne 7. t m. se je splašil konj g. Vrha iz Dolenjega Zemuna in pridirjal v Ilirsko Bistrico, kjer je poteptal in smrtno poškodoval 77letnega gluhega krojača Ivana Bilca.

— **Toča.** V Istri je zadnji čas pobila v več krajih toča, zlasti okrog Motovune. Na Koroškem je toča uničila vso žetev v krški dolini. Šla je tako debela kakor kurja jajca.

— **Zaradi razžaljenja cesarja** je bil v Gorici obsojen v dveletno ječo 33letni mornar grof Adelchi Panigai. Dne 10. julija je v Ismajili v neki gostilni grdo zabavljal čez cesarja in tamošnjega avstrijskega konzula.

— **Samomor v Mariboru.** V Mariboru se je obesil neki dragonec, ki je bil sluga pri nekem častniku.

Iz Bosenske Dubice se nam piše: Pri nas je huda suša, ves mesec julij ni bilo dežja. Zemlja je razpokana Pridelki so se posušili. Koruze bode polovico manj, nego bi jo bilo tako. Ajda je jedva ozelenila, repe še nismo sejali. Žito sploh je dobro obrodilo. Koruza je dražja od pšenice in se plačuje mernik, ko je še na slebu po 1 gld. Po gostih tukajšnjih gozdih so se jako zaplodili volkovi in pograbili mnogo živine V nedeljo dne 22. julija bil je nanje velik lov. Ubili so 2 volka ali k nesreči tudi obstrelili 2 gonjača, ki sta v praproti gonila. Težko je jima zdravnik svinčenke izvlekel. Jeden ostane hrom na roki. Na njiju je streljal upravitelj okrajne izpostave in mora zato plačati zdravniške stroške, za pokvarjeno roko pa 600 gld. Dne 5. t. m. sta se v Dubici skregala tesarja pravoslavni Marko Zec in katolik Andrej Simčič, ker je zadnji prvemu prevzel neko delo Zec je Simčiča tako hitro zabodel z nožem, da ljudje niso imeli časa zabraniti. Oba sta huda žganjarja. Zato se je pa ostro ukazalo gostilničarjem, da ne smejo dajati več pijače, kakor za potrebo. Vsako nedeljo pa dosti pijancev zapro, da potem v ponedeljek ceste pometajo.

— **Od pivarniškega delavca do milijonarja.** V Št. Paulu v Ameriki umrl je nagle smrti sedemdesetletni pivovarnar Valentin Platz. Rojen je bil v Würtembergu in se je mlad naučil pivovarstva. Delal je v več pivovarnah. Leta 1848. se je preselil v Ameriko, kjer je kmalu prihranil 300 dolarjev. Leta 1851. je s tem denarjem zgradil iz desk barako, v kateri je sam varil pivo. Iz te majhne barake se je razvila polagoma velika tovarna, kajti gospodar se je razumel na obrt in trgovino. Leta 1873 je pivovarna pogorela, ali to ga ni uničilo, ko je imel prihranjeno že lepo premoženje, zgradil je le še večjo. In sedaj ko je umrl, zapušča nad 20 milijonov dolarjev premoženja.

— **Nevihta v Berolinu.** Dne 7. t. m. je bila v Berolinu grozna nevihta s točo. Bil je grozen naliv z viharjem. Posebno v severnem delu je toča napravila mnogo škode. Polja in vrte je popolnoma uničila pa tudi v gozdih je napravila mnogo škode. Sadje je popolnoma oklestila. Pobila je več zajcev, jerebic, lisic, posebno veliko škrjancev Vihar je prevrgel mnogo voz, podrl več dreves. Več konj se je splašilo in odtrgavši se od voz dirjalo semterje. Posebno so trpeli drevoredi. Teč starih lip je podrlo. Tudi strela je v več krajih udarila. — Nevihta s točo je bila tudi v Amsterdamu, Haagu in druzih krajih na Holandskem. V Amsterdamu je voda naredila posebno veliko škode v kletih in pritlešnih stanovanjih. Nekaj streh je odneslo. V Scheveningenu je odneslo streho velikemu hotelu in več vil razrušilo.

— **Na smrt so obsodili** v Liberci Bogomila Hrudko, iz Libenova ki je umoril ljubico svojo, tovarniško delavko Frančiška Beranek, ker ni več marala zanj. Prizadel ji je z nožem 27 ran.

— **Na otoku sv. Helene,** kjer je umrl cesar Napoleon I. v prognanstvu, nameravajo prirediti klimatično zdravišče.

— **Dunajski bankir** Bettelheim je baje v Novem Yorku, torej ni v vodo skočil, kakor se je mislilo. V Ameriki ga je spoznal po popisu neki ameriški časnikar. Bettelheim bode menda v Ameriki nadaljeval svoje sleparije.

— **Egiptovski podkralj** baje v kratkem vzame najmlajšo hčer turškega sultana princezinjo Naine.

— **Parnik v nevarnosti.** Neki vojni parnik je vrgel parnik ogersko-hrvaškega pomorskega društva na skalino Kalbulo pri Poreči. Parnik je močno poškodovan.

— **Visoka starost.** V Pragi je umrla 101 let stara Ana Grohmann, rojena Schmied.

— **Obstrelil.** Trinajstletni Franc Matija iz Klinca pri Kraljevem gradcu je bral borovnice v gozdu. Neki gozdar je pa ustrelil misleč, da je srna in ga ranil s tridesetimi svinčenimi zrni. Fanta so pripeljali v bolnico v Prago, kjer ga sedaj zdravijo.

— **Marije Terezije tolarji** se v Srbiji rabijo zelo za lišp. Nekatere srbske ženske jih nosijo okoli in okoli vratu. Ker pa sedaj ti tolarji niso več tekoč denar, ni dovoljeno svobodno jih prevažati v Srbijo, temveč je od njih plačati carino, kot od srebrnega lišpa. Našlo se je pa več ljudij, ki v velikih množinah vtihotapljajo te tolarje v Srbijo. Te dni so prijeli na belgrajskem kolodvoru nekega zemunskega kupca in mu vzeli veliko tacih tolarjev.

— **Nesreča na lovu.** Na lovrinskem gradu barona Lipthaya je te dni bila zaroka mlade baronice Magde Lipthay. Pri tem se je pa žal pripetila nesreča. Oče je priredil lov pri katerem je jeden gostov gospodarja obstrelil precej hudo, če tudi ni smrtne nevarnosti.

— **Vkupe sta trčili ladiji** „Toskana“ in „Amerika“ v mesinskem pristanišči. Prva ladija se je potopila in so utonili štirje mornarji. Kapitanu so se tako pretresli možgani, da je takoj umrl. Kapitana ladije Amerika so pa zaprli, ker je z nepaznostjo prouzročil nesrečo.

— **Teža ministrov.** Ogerski ministri so se na razstavi v Levovu tehtali. Dr. Wekerle tehta 118, Lukacs 95 in hrvaški minister Josipović le 85 kilo.

— **Sabljanje.** V Doulu na Ogerskem sta dva finančna stražnika blizu svoje kasarne napala s sabljami mimo idoče ljudi. Poškodovala sta več ljudij težko Najbolj čudno je pa, da surovežev niso precej zaprli.

— **Obsojena sleparja.** Na Dunaji obsodili so brata pl Baranovska, ki sta neimajoč nobenega krajcarja kupila hišo na Dunaji in naredila na goljufiv način mnogo druzih dolgov. Jednega so obsodili v triletno, druzega v petmesečno ječo. Oba zgubita plemstvo

— **Marija se je prikazala.** Dva otroka sta v Szczyrku v Galiciji raztrosila novico, da se je jima Marija prikazala. Hitro so začeli romati ljudje k dotičnemu drevesu. Marsikak dan jih je prišlo kar po dva tisoč Župnika, ki se upira prazni veri, tožijo zaradi brezvernosti pri škofijstvu v Krakovem. Naposled je okrajno glavarstvo zaradi kolere prepovedalo te shode in naročilo žandarjem, da jih preprečijo.

— **Smrt v gorah.** Profesor bogoslovskega semenišča v Romani, Lange, je te dni lezel na goro San Salvadore. Spodletelo mu je in pal je v propad ter bil takoj mrtev.

— **Ladijodelnica je pogorela v Kodanji.** Več milijonov je škode. V nevarnosti je bilo tudi več ljudij.

— **Markiz — tat.** Na kolodvoru v Milanu prijeli so markiza Manaro, ko je ravno hotel nekemu majorju ukrasti potno torbo.

— **Granata se je razletela.** V židovskem delu mesta Krfa se je slučajno razletela granata in ubila sedem ljudij.

— **Trinajst ljudij** se je ponesrečilo v Gurari na Sedmograškem. Šli so po neki drči v goro po zaslužku, nekateri maline brat, drugi seno spravljat. Ravno tedaj je pa neki mož sprožil deblo po drči, ki je vseh 13 podrlo. Jedna ženska je bila takoj mrtva, drugim je pa polomilo noge, nekaterim obe.

— **Bencin se je vnel** v neki kleti v Monakovem in jelo je goreti. Prišli so hitro gasilci, ki so ogenj pogasili. Del gasilcev se je povrnilo. Drugi so pa z gospodarjem šli v klet, v kateri je bilo še več stvarij, ki se rade vnamejo, da ogledajo, če je ogenj pogašen. Jedva vstopijo v klet, že se z nova vname s pokom več benzina in skoro vsi so bili težko poškodovani. Nekaterim je obleka kar na životu gorela. Gasilci, kateri so ostali zdravi, in nekateri drugi ljudje so le s teževo ponesrečence izvlekli iz kleti in obleko jim pogasili. Novodošli gasilci so pogasili ogenj.

— **Ponesrečeni nadškof.** Dne 9. t. m. so se na Dunaji splašili konji nadškofu Angererju, ko se je peljal na sprehod. Nadškof je padel z voza in se nekoliko poškodoval.

— **Velika tatvina.** V Gradci so minoli teden vlomili tatovi v glavno tobačno trafiko in odnesli za 8500 gld. denarja. Vlomili so v blagajnico, ki je bila poprej nekaj malega poškodovana.

— **Nesreča na dan poroke.** Ko se je omožila ruskega carja hči Ksenja, peljala se je s svojim ženinom v Peterhof. Ob cesti so ljudje vžigali bengalične ognje. Kočijaž je od bleščanja oslepel, da ni videl mosta. Jeden konj je prišel na most, dva sta pa pala v jarek. Voz se je preobrnil. Nevesta je spahnila roko in se močno opraskala, ženin je pa ostal nepoškodovan.

— **Vrl častnik.** V Stockerauu se je dragonec 4. eskadrona 3. dragonskega polka Martin Ebner oglasil, da je plavač. Dali so ga k plavaškemu oddelku. Vojak se je pa kmalu potopil v Dunavi. Mlad poročnik Feliks plem. Posanner je odpasal sablo in skočil v vodo in z velikim trudom izvlekel dragonca, kateri se ga je bil že za nogi oklenil, in bi ga bil skoro potegnil v globočino.

— **Generala so zaprli.** V italijanskih častniških krogih govori se mnogo o tem, da je italijanski general Ricci, ki je bil glavni poveljnik pri vojaških vajah, dal zapreti generala Evgena Rotonda, ker je slabo vodil vojno brigado.

— **Italijanski roparji** so pri Kagliriji bili vjeli Francoza Prala, katerega so izpustili za 15.000 lir odškodnine. 150 žandarjev sedaj išče roparje.

— **Hajduštvo v Srbiji.** V Srbiji so se roparji že tako vkoreninili, da morajo žandarji spremljati železniške vlake. V Niši so prijeli roparja Prokopa Jovanovića, kateri je nedavno s svojimi ljudmi v Makedoniji bil odpeljal francoskega inženerja Prevosta, katerega so bili izpustili za 3000 frankov odkupnine. Pri tem roparju našli so 50.000 frankov v zlatu.

— **Predrzni tatovi.** V Genui so v palačo J. Verdisa vlomili tatovi Ljudje so jih pregnali, ko so ravno hoteli odnesti blagajnico in več raznih dragocenostij. Tatovi so več ur morali biti v palači. Razbili so več kipov, razdeli več slik, potrgali tapete, razpraskali stene in stanovanje grdo onesnažili. Hišno opravo so tudi razlomili.

— **Mesto pogorelo.** Na Ruskem Poljskem je popolnoma pogorelo mesto Wlodawa, katero ima kacih sedem tisoč hiš. Govori se, da je zažgano.

Loterijske srečke.

V Brnu dne 15. avgusta t. l.: 7, 9, 40, 64, 51.
Na Dunaji dne 11. avgusta t. l.: 66, 34, 4, 8, 39
V Gradci dne 11. avgusta t. l.: 82, 62, 54, 10, 75.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 14. avg. 1894. Pšenica gld. 8·— kr., rž gld. 5·— kr., ječmen gld. 5·— kr., oves gld. 6 50 kr., ajda gld. 7·— kr., proso gld. 5·— kr., turšica gld. 6·40 kr., leča gld. 12·— kr., grah gld. 12.— kr., fižol gld. 8.— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Vsakdo naj se ob času, ko preti nevarnost kolere, natančno pouči, kaj je kolera, katera sredstva so zoper njo in kakšni so uradni predpisi za varstvo, katerih se ima vsakdo držati; to da potem vsakemu tolažilo, da je neko varstvo proti koleri in da se vsakdo sam lahko varuje bolezni pri pametnem življenji. — Pred vsem naj se pazi na želodčno prebavanje, zaprtje in posebno na drisko. Zdravo prebavanje se obdrži v modrem življenji, opustitvi težkih jedil in drugih za prebavanje škodljivih reči, zlasti prehlajenja želodca in vsako drugo prehlajenje. Zdravo prebavanje pospešujejo močno obče znane Marijaceljske želodčne kapljice lekarja C. Brady-a. Marijaceljske kapljice so pri slabem prebavanju najboljše in vže veliko let najljubše domače sredstvo, zlasti kot prva pomoč pri hitrem obolenji. Dobe se v lekarnah steklenica (te morajo imeti podpis C. Brady) z navodilom á 40 kr. in 70 kr. (27)

Neogibno potrebno je za vsako družino
Kathreinerova
Kneipp-ova sladna kava
z okusom prave kave.
Ta kava daje to prednost, da se lahko popusti tako škodljiva prava zrnata ali pa z raznimi cikorijami zmešana kava in se iz te kave naredi **okusna** ter **zdrava** in **redilna** pijača. — **Nedosegljiva je kot dodatek k pravi kavi.** (18)
Visoko priporočana za ženske, otroke in bolnike.
Ponaredeb se naj varuje.
Dobi se povsod. ½ kile 25 kr.

Prve vrste namiznih rakov,
znani kot najboljši, pošilja zagotovljeno žive, v poštnih torbicah 4½ *kg* prosto proti povzetji. 100 komadov lepih rakov za juho za 3 gld.; 60 komadov velikanov-rakov z dvema debelimi-mastnimi ščipalnicami 3 gld. 70 kr.; 40 komadov rakov prve vrste (solo) 5 gld.; in 32 najprve vrste (hochsolo) rakov, izbrani, 5 gld. 25 kr., razpošilja:
Freudmann & Comp.
prva mejnarodna tvrdka v (6)
Stanislavu, Galicija. (Stanislau, Galizien.)

Velika levovska loterija. **2024 dobitkov**
glavni dobitki: (2)
60.000, 10.000, 5.000 gld.
v gotovini z le 10 % odbitkom.
Levovske srečke à 1 gld. priporoča v Ljubljani: J. C. Mayer in Aleks. Gruber, glavna zaloga tobaka.

Odgovorni urednik: August Pucihar.— Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.